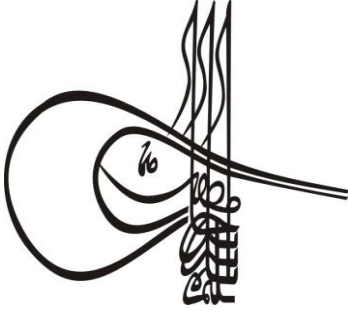

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Volume 11/10 Spring 2016, p. 423-442

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9549>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 06.04.2016

✓ Accepted/Kabul: 16.06.2016

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN – Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

This article was checked by iThenticate.

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NDE ÇOCUK DİLİNE AİT ADLANDIRMALAR

Salim KÜÇÜK*

ÖZET

İlk örneklerine Türkçenin ilk sözlüğü *Dîvânu Lugâti't-Türk'te* rastladığımız çocuk dili, çocuğun dil kazanım sürecinde seslendirme güçlüğü nedeni ile bazı nesneleri kendine özgü adlandırması (bübü 'yumurta', tata 'yemek', tıttık 'saat', namna 'yemek'), bazı sözcükleri bozması (buva 'su', dudu 'su', moma 'mama', depte 'leblebi', hevis 'herif', ökte 'öfke'), yansıma seslerle yeni sözcükler türetmesi (dâhdâh, pepe), çevresindeki ebeveyn vb. kendisi için önerdiği veya basitleştirerek sunduğu yeni sözcükleri benimsemesi (bülük, hapıcık, kış olmak), yaşlılarının kullanmış olduğu sözcüklerden etkilenmesi (halli) şeklinde tanımlanabilir. Şimdiye kadar anadili edinimi ve dilbilim çerçevesinde değerlendirilmiş olan bu konu ağızlar kapsamında ele alınmamış ve üzerinde durulmamıştır. Türkiye Türkçesi ağızları ile onun etki sahasındaki ağızların söz varlığına dayalı olarak hazırlanmış Derleme Sözlüğü'nde açıklamasında "çocuk dili" ifadesine yer verilen maddelerin incelendiği bu çalışmada çocuk dili kavramı tartışılmış, yetişkinler tarafından derlenmiş çocuk diline özgü bu kullanımlar kelime bilgisine dayalı olarak isim, eylem ve ünlem olmak üzere üç başlık altında yapı ve anlam yönünden değerlendirilmiştir. Yapı yönünden isimlerin çok az bir kısmı bir ve üç hecelidir. Çoğunlukla iki heceli sözcüklerden oluşmuşlardır. Genellikle somut yapıdadırlar ve bunlar daha çok çocuğun günlük hayatta bedensel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik adlandırmalardır. İsimleri yine çocuğun günlük hayatında kullanmış olduğu türemiş ve birleşik yapıdaki eylemler ve az sayıda ünlem izlemektedir. Çalışmada Derleme Sözlüğü dışında karşılaştırma yapma imkânı sağlamak için ağızlarla ilgili kitap türündeki eserlerden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Derleme Sözlüğü, çocuk dili, anadili, isim, eylem, ünlem

* Doç. Dr. Ordu Üniversitesi, Fen-edebiyat Fakültesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: sakucuk@hotmail.com

NAMING RELATED TO NURSERY LANGUAGE IN THE DICTIONARY OF COMPILATION

ABSTRACT

Nursery language whose archetype we find in the first Turkish dictionary *Dīvānu Lugātī't Türk* can be defined as, due to the difficulty a child has in the language acquisition process, the child's naming some objects idiosyncratically (bübü 'yumurta', tata 'yemek', tıktık 'saat', namna 'yemek'), his/her breaking some words (buva 'su', dudu 'su', moma 'mama', depte 'leblebi', hevis 'herif', ökte 'öfke'), his/her deriving new words with onomatopoeia voices (dāhdāh, pepe), his/her adopting new words that are suggested or presented as simplified by parents or other people (bülük, hapıcık, kış olmak), his/her getting influenced by words the peers use (halli). This topic which has been evaluated in the context of first language acquisition and linguistics has not been dealt within the scope of dialects. In this study in which the articles ranking the phrase "nursery language" in the Dictionary of Compilation prepared based on Turkey Turkish dialects and the vocabulary in its scope, the concept of nursery language has been discussed, and these usages, peculiar to nursery language and compiled by adults, have been evaluated in terms of structure and meaning under three headings as noun, verb and exclamation based on vocabulary. Few of nouns are structurally one- or three-syllabic. They are mostly composed of two syllables. They are usually in concrete structure and this naming is rather for meeting the child's daily physical needs. The nouns are followed by few derivative and compound exclamations and verbs the child use in daily life. In this study, along with the Dictionary of Compilation, we have benefited from other works in book forms about dialects in order to be able to make a better comparison.

STRUCTURED ABSTRACT

Nursery language can be defined as a special language which a child, who starts to speak during the language acquisition or starts learning the native language, forms by the way of modifying, breaking the words, deriving new words from onomatopoeia voices, his/her peculiar way of naming some of the words, by the effect of his/her own or his/her family and entourage or due to the reason of difficulty in articulation. This is a unique language that is childish or that children form of some sounds, simple rules, examples.

Until now, there has not been a research within the scope of Turkish dialects on the nursery language which is generally analysed in the context of language acquisition, mother tongue teaching and linguistics. Dictionary of Compilation which includes the dialects of Turkey Turkish and the vocabulary belonging to the geography under its area of influence is such a rich source in terms of vocabulary studies. In this study which aims to determine the words peculiar to the nursery language in Turkey Turkish dialect with "screening model" of qualitative research methods, the usages that are peculiar to the nursery language

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/10 Spring 2016

used in Anatolian dialects have been tried to be determined, grouped and their traits have been tried to be identified with reference to the articles in which “nursery language” expression is placed in the explanation.

In the study, the usages peculiar to the nursery language have been dealt under three headings as noun, verb and exclamation according to the word types and analysed in terms of structure and meaning. Totally, 112 words have been determined in the type of nouns. Besides *a, e, ı* and *u* vowels usage; *b, ç, d, f, g, h, k, m, p* and *t* consonant usage is also seen in noun-type words. The nouns that are used in nursery language in Turkey Turkish are mostly two-syllabic. The nouns of one and three-syllabic are less in number. The rate of one-syllabic nouns is %14 with 16 words, the rate of two-syllabic words is %80 with 89 words, the rate of three-syllabic words is %6 with 7 words. While one and two-syllabic words don't take derivational affix, 5 words with three syllables have taken derivational affix.

Nouns peculiar to nursery language are generally comprised of food, beverage in terms of meaning. These are bread, dish, water, egg, fruit, vegetable and other foods in order to meet the child's daily biological needs. Besides, it is seen that body organs (hand, foot, sexual organ), various equipment names (bootie, shoe, hat, taboret, clock, dress, musical instrument etc.) animal names (cow, buffalo, cattle, sheep, goat ; horse, donkey, burro, wolf etc.), names of illness and injury, kinship names, warning naming, naming towards scary factors (bogy, ogre etc.) and namings that have negative meaning are also referred.

Words in verb type generally start with *b, ç, d, g, h, k, l* and *p* consonants. These are compound verbs formed with auxiliary verbs in terms of structure, derivative verbs and reduplicated verbs. They are mostly comprised of compound structured verbs. The actions peculiar to the nursery language are activities that the child does everyday; such as bathing, cutting, peeing, strolling, eating and drinking, warning, sitting, stealing, spinning, running and playing, biting, beating, walking, asking, hugging, jumping, sneezing. An essential part of these are compound verbs formed of onomatopoeia voices and reduplications. Very few of these words are in the gerundial form.

The number of the exclamations is less, compared to nouns and verbs. They are commonly comprised of one, two and three-syllabic words. These are sounds or words generally uttered or used for scaring, calling, exciting, amusing or annoying.

The vocabulary which is based on the nursery language is comprised of the words that are much more in type of noun. The words that are in the type of noun follow verbs and very few exclamations. The words that are in noun structure are rather directed to meet the child's biological needs such as eating, drinking. Besides that, words related with body, names of several tools and equipments used in the environment in which the child lives, names of animals, illnesses etc. and kinship names, nouns that are in the type of caution and warning and the naming which are directed at various elements that have the characteristics of fear for the child are also seen.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/10 Spring 2016

While the possibility of the two- syllabic words to be derived by the children in the age group of 0-4 is much higher, there are also words among these ones which have been derived by the parents and adults so to say by the people in the close entourage. Especially, except from the reduplications (çipi çipi, pıçı pıçı etc.) and onomatopoeic words, the possibility of namings in the structure of compound verbs (cıs etmek, cıs olmak, dadak durmak, hab etmek etc.) or derivative verbs (cörletmek, kıbılamak etc.) to be derived by the adults is much higher.

Besides an essential part of the words related to nursery language belongs to Anatolian dialects, in this study, examples based on Cyprus, Yugoslavia, Kirkuk and Rumelia immigrant dialects as the extensions of Turkey Turkish have also been given place.

Keywords: Dictionary of Compilation, nursery language, mother tongue, noun, verb, exclamation

Giriş

Türk Dili Kurumu tarafından yayınlanmış olan Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (DS), 1932-1960 yılları arasında, yurdumuzun çeşitli bölgelerinden derlenmiş Türkçe, Türkçeleşmiş veya kısmen yabancı kökenli sözcükleri de derlemiş önemli bir kaynaktır. Pedagojik yönü şimdiye kadar ön plana çıkmamış bu eser söz varlığı yönünden dilciler için önemli bir başvuru kaynağı ve başlı başına bir araştırma sahasıdır.

DS’de bazı maddeler açıklanırken “çocuk dilinde” şeklinde bir ifadeye yer verilmesi dikkatimizi çekmiş ve başlı başına çocuklar için hazırlanmamış, ağızlara özgü dil malzemesini içeren eserde “çocuk dili” ifadesi ile ne kastedildiği üzerinde durma gereği ortaya çıkmıştır.

“Çocuk dili”ni tanımlamadan önce “çocuk kimdir” sorusunun cevabını vermek ve çocuğu tanımlamak gerekir. Bilindiği üzere 0-2 yaş grubu arasındaki insan yavrusuna “meme, süt veya kucak çocuğu” yani *bebek*, 2 ile 16 yaş arasındaki kız veya erkek çocuklara yani bebeklik ile ergenlik gelişimi arasındaki dönemde olan bireylere ise *çocuk* denilmektedir (Oğuzkan, 1981: 40; Güleriyüz, 2002: 5).

Nitel araştırma yöntemlerinden “tarama modeline” dayalı bu çalışmada şu sorulara yanıt alınmaya çalışılacaktır. DS’de “çocuk dili” terimi ile kastedilen nedir? 0-2 yaşları arasındaki duyuşal-motor dönemindeki bebeklerin kendilerini ifade etmek için kullanmış oldukları sesler, kullanmış oldukları birtakım sözcükler midir? 2-16 yaş arasındaki çocukların kullandığı dil midir? Yoksa ebeveyn veya yakın akraba çevresinden yetişkinlerin 0-4 yaş grubu arasındaki çocukların çıkarmış oldukları birtakım sesleri taklit etmek/öykünmek amacıyla türetmiş oldukları yeni sözcükler midir?

1. Çocuk Dili ve Derleme Sözlüğü

“Çocukların belli birtakım seslerden, basitleştirilmiş kurallardan, örneklemelerden yararlanarak kullandıkları dil.” (Türkçe Sözlük, 2010: 557) veya biraz daha ayrıntılı açıklamak gerekirse “Kimi araştırmacılara göre ilk anlamlı sözcüklerin söylenişinden, kimilerine göre daha birkaç aylıkken farklı ezgileri (altı temizlendiğinde, karnı doyduğunda, sancısı olduğunda vb.) kullandığı andan başlayarak yetişkinlerin yapılarını kullanmaya kadar olan gelişme evresindeki çocuğun kullandığı dil.” (İmer vd. 2011: 75) çocuk dili (child language, infant speech) olarak tanımlanmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/10 Spring 2016

Okul öncesi dönemdeki çocuklar “t, p, b, m, n” ünsüzlerini ve “i, a, e, u” ünlülerini daha kolay söyleyebilmektedirler (Güleryüz, 2002: 12). Normalde “Çocuk dili kelimeleri genellikle aynı hecenin tekrarına dayalı olarak ortaya çıkarılan kelimelerdir. cici, mama, meme, ninni, nine, kaka, coco... vb. “Çocukların tek sözcük evresinde sürekli yaptıkları bir eylem olan tekrarlama, bazen seslerin bazen sözcüklerin tekrarı olarak gözlenmektedir. Örneğin bu tek sözcük aşamasında baba, mama, dede gibi sözcüklerin tekrarı dikkat çekmektedir.” (Sarica, 2013: 612). Çocuk dili kelimeleri dilin öz kelimeleridir. Yani alıntı olmayan, tabii yollarla çocukların ihtiyaçları ve dilin doğal gelişim özelliğine bağlı olarak ürettikleri/türettikleri millî dil ürünleri kabul edilmektedir.” (İlhan, 2005: 158)

Dolayısı ile ilerleyen yaşlarda çocuğun konuşmayı ve anadilini öğrenmesi, yani akıcı, işlek bir dile sahip olması zihinsel bir süreç olduğu kadar çevresel faktörlere de bağlı olup aile ve akraba çevresindeki kişilerin, arkadaşların yani iletişim modellerinin iyi olmasına bağlıdır. “Özellikle yaşamın ilk üç yılında çocuğun en fazla iletişim kurduğu kişi annesi ya da annesinin yerini tutan birisidir. Anne-çocuk ilişkileri çocuğun diğer gelişim alanlarını olduğu gibi dil gelişimini de etkilemektedir.” (Gürkan, 1988: 38)

“Yaklaşık 9 ve 10 uncu aylardan itibaren de çocuk yalnız kendi çıkardığı sesleri taklit etmekle kalmaz, çevresinde duyduğu sesleri, özellikle de annesinin sesini taklit eder, bu tür taklitlerde kendi kelime hazinesini genişletir. Piaget’e göre çocuk başlangıçta her tür sesi çıkarır, daha sonra ise bunlar arasından ilgi çekenleri ve çevre tarafından pekiştirilenleri seçer ve saklar.” (Ağılönü, 1988: 120)

“Çocuk ana dilini edinirken çevresindekilerle karşılıklı etkileşim hâlinde edinmiş olduğu sözcükleri sonraki kullanımlarında kendi bilişsel gelişimine paralel olarak farklı şekillerde değiştirebilmektedir. Yetişkinler tarafından yanlış veya hatalı söyleme olarak algılanmış ve adlandırılmış olmasına karşın çocuk onu kendince belli bir düzene göre kullanmaktadır. Bu çocuksu veya çocuğa özgü durum her çocukta farklılaşma göstermekle beraber ortak bir noktadan hareketle ortaya çıkmaktadır. Bu ortak nokta şöyle açıklanabilir. Çocuk sürekli bir edinim hâlinde olduğundan, dış çevreden gelen her türlü bilgiyi zihinsel olarak sınıflandırma ve belleğe kaydetme gibi işlemleri oldukça hızlı bir şekilde gerçekleştirir (Sarica, 2014: 555).” Bu aşamada ebeveyn ve yakınlar çocuğa nasıl konuşacağını öğretmek veya çocuğu taklit etmek yerine onunla konuşmalı, konuşmasını destekleyici oyunlar oynamalıdır (Gürkan, 1988: 38; Özbey, 2008: 138-139). Çünkü “Çocukla konuşurken çocuk gibi konuşmak yerine düzgün cümlelerle konuşmak, çocuğun söz dizimi kurallarını öğrenmesi yönünden önemlidir.” (Gürkan, 1988: 40).

“Anne – Bu ayıcık kimin?

Yunus – Nunusun

Anne – Bu ne? (peluş köpeği göstererek)

Yunus – Havhav

Anne – Kimin havhavı?

Yunus – Nunusun” (Sarica, 2007: 344).

1 yaş 10 aylık Yunus ile annesi arasında gerçekleşen bu konuşmada annenin “Kimin havhavı?” yerine “Kimin köpeği?” sorusunu yöneltmesi çocuğun dil gelişimi açısından daha uygun olacaktır. Buna göre çocukla yapmacık bir dil ile konuşulmamalı ve kelimeler doğru telâffuz edilmelidir (Ağılönü, 1988: 120).

DS’de çocuk diline ait sözcükler 0-2 ve 2-16 yaş grubu arasındaki çocukları kapsamakta ve yetişkinlerin çocuk ile iletişim kurma amaçlı taklit etmeye/öykünmeye yönelik “yapmacık bir tutum

olan çocuksu dili” veya bir diğer deyişle “bebek dili”ni kapsamaktadır. Başvurulan bu yapmacık dil çocuğun dil gelişimine olumlu yönde katkıda bulunmayan ancak pek çok ebeveyn veya yakın aile çevresi tarafından bilinçli veya bilinçsiz kullanılan ve çocuğun dil gelişimini olumsuz yönde etkileyen hatta engelleyen bir davranıştır (Özbey, 2008: 135).

DS’de çocuk diline özgü sözcüklerin tamamı yetişkinler yani anne, baba ve yakın aile fertleri ile akrabalar tarafından derlenmiş sözcüklerdir. Yerel dildeki kullanımları da içermekte ve ana dili farklı olan çocuğun ileriki yıllarda örgün eğitimde Türkçeyi öğrenmesinde bir problem olarak karşımıza çıkabilmektedir (Ağılönü, 1988: 124).

2. İsim Türündeki Adlandırmalar ve Özellikleri

2.1. Yapı yönünden

DS’de çocuk diline özgü isimlerin önemli bir kısmı Türkçedir ve ağırlıklı olarak isimlerden oluşmuştur. Bunlar genellikle iki hecelidir. Bir ve üç heceli olanların sayısının daha az olduğu gözlenmiştir.

“Konuşma yeti ve yeteneği ile dünyaya gelen çocuk çevresini, dünyayı içine doğduğu toplumun dil sistemi ile algılar. Kendisini de mensup olduğu toplumun diliyle ifade eder. Kendini ifade ediş esnasında öğrenmiş olduğu anadilinin dil mantığını en saf ve üretici bir şekilde kullanır.” (İlhan, 2005: 158). Bunun bir örneğini üç heceli isimlerde yani türetilmiş sözcüklerde görüyoruz. Ancak *ebici*, *hapıcık*, *havveli*, *hohucuk* ve *karakul* gibi türetilmiş sözcüklerde isimden isim yapma ekleri başarılı bir şekilde kullanılmıştır.

Tablo 1. Hece Sayısına Göre DS’de Çocuk Diline Özgü İsimler

Tek (Bir) Heceli Sözcükler	Sayı	İki Heceli Sözcükler	Sayı	Üç Heceli Sözcükler	Sayı
aa (III), bav (II), bav (VI) be, bec, bum, cıs, çeç (IV), çöç, dah (II), düm (III), gak (I), guk (II), ma (V), uf (I), uf (II)	16	apo (III), apu (II), apu (III), babak (I), bapba (II), bebe (I), bılıh, bibi (III), bobbak, bobu, buçu, bumbu, buppu, buva (I), bübü, bülük, cece (IV), cici (III), cicik (V), cucu (II), cücü (I), cücük (I), çecik (III), çeçe (III), çiççi, çiçi (V), çiçi (VII), çiçi, (VIII), çüşük (I), dadak, dadak (IX), dāhdāh (I), dāhdāh (II), depte (II), dīndīn (II), dudu (II), ecü, fufu, gaga (II), gaga (III), gagga (III), gaka (I), gakga, gakga (II), gakgı, gakkak, gıka (II), gıkga, gıkı, gıkkı, gokka, guggu (II), habba (II), halli, hevis (II), heyhey (III), hıcı, horkuç, innak (II), kaka (II), kakaç (III), kakaş (I), koraş, kuku (I), lolo, maacik {mācık}, memmen, moma (I), momo, namna, ökte, papa (II), papı (II), papiş, papo, papo (II), papuk (I), papuk (II), pepe (III), pıtpıt (II), pupu, tata (II), tata (III), tata (IV), tatı, tıktık (III), tita (III), ufo, ufu	89	abacan, ebici, hapıcık, havveli, hohucuk, karakul, vovola	7

Tek heceli sözcükler genellikle yansımadır ve *b, c, ç* ve *d* ünsüzleri kullanılmıştır. İki heceli sözcükler daha çok *b, c, ç, d, f, g, h, k, l, m, n, p, v* ve *t* ünsüzleri ile oluşturulmuştur. *a, e, ı* ve *u* ünlüleri bu grupta sınırlı olarak kullanılan ünlülerdir. Üç heceli sözcüklerde *h, k, p* ve *v* ünsüzleri kullanılmıştır. Bu grupta kullanılan tek ünlü *e*'dir.

2.2. Anlam Yönünden

2.2.1. Yiyecek ve İçecek Adlarına İlişkin Adlandırmalar

DS'de çocuk diline özgü adlandırmalar ağırlıklı olarak isimlerden oluşmuştur. Bunların önemli bir kısmı çocuğun bedensel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik somut sözcüklerdir. Çocuk için kolayca ve her an ulaşabileceği, günlük besin kaynağı olarak ekmek, yemek (mama vb.), su, yumurta ile meyve, yemiş gibi diğer yiyecekler bunlar arasında sıralanabilir.

2.2.1.1. Ekmek İçin Kullanılan Adlandırmalar

Türkler için günlük hayatın ayrılmaz bir parçası olan ekmek Anadolu'da çocuğun beslenmesinde temel bir besin olarak karşımıza çıkar. Karahanlı dönemi eserlerinden *Dîvânü Lugâti't-Türk*'te çocuk dilinde ekmek için *ebek* adlandırmasına yer verilmiştir (Atalay, 1999: 167). Türkiye Türkçesi ağızlarında ise *apu, çöç, ebici, memmen, moma (I), papa (II),* ve *pepe (III)* gibi adlandırmalara başvurulduğu görülür. *mennen, moma (I), papa (II)* ve *pepe (III)* ekmek veya yiyecek manasına gelen *mama* sözcüğünün ilgili ağızlarda çocuk dilindeki karşılığıdır. "Ekmek" karşılığı *pepe* (ağlama sahan pepe vérem) sözcüğü Elâzığ ağızında da kullanılır (Buran ve İlhan, 2008: 170).

apu (III): Ekmek (çocuk dilinde). (*Kemaliye –Ezc.) DS/I:291

çöç: Çocuk dilinde ekmek. (Hisarcık *Yayladağı- Hat.) **[çöççü]:** (Hisarcık *Yayladağı –Hat.) DS/II:1276

ebici: Çocuk dilinde ekmek: *Şu çocuğa biraz ebici ver.* (-Kü.; Tokat –Es.) DS/III:1657

mennen : Çocuk dilinde ekmek. (Peşman *Daday –Ks.) DS/IV:3160

moma (I) : Çocuk dilinde ekmek. (*Mačka –Tr.) DS/IV:3210

papa (II): 1. Ekmek (çocuk dilinde). (Ceylan *Lüleburgaz -Krk.) DS/V:3394

pepe (III): 1. Ekmek (çocuk dilinde): *Ağlama sana pepe vereceğim.* (Yavuz *Şavşat-Ar.; *Erciş-Vn.; *Ağın-El.; -Ur.) DS/V:3428

2.2.1.2. Yemek İçin Kullanılan Kelimeler:

Çocuk dilinde yemek için kullanılan *apo (III), habba (II), innak (II), namna, tata (IV), uf (II)* gibi adlandırmaların yanı sıra ağızlarda *dadak (I)* "2. Bir yiyeceğin tadına bakmak için yenilen parçası, tadımlık. (DS/II: 1317)" ve *dadak (II)* "4. Çocuk maması. DS/II:1318" sözcükleri kullanılmıştır.

Çocukların başlıca yiyeceği olan mama için *apo (III), dadak (II), innak (II), tata (IV)* gibi adlandırmalar yapılmıştır. Yemek için kullanılan sözcüklerden *habba (II)* ve *hapıcık* sözcükleri çocuk dilindeki "yemek, yutmak" eylemini karşılayan *hap etmek (III)* sözcüğü ile ilişkilidir. *uf (II)* adlandırması ise çocuğa yedirilen yemeğin sıcak olması ile ilişkilendirilebilir. Bunların yanı sıra ağızlarda "çocuğu oyalamak, aldatmak için verilen yiyecek" için *memek (II)* (DS/IV:3160) şeklinde bir adlandırma da mevcuttur.

apo (III): Yemek, mama (çocuk dilinde). (-Bt.) DS/I:289

habba (II): Çocuk dilinde yemek: *Gel yavrum habbanı ye.* (Kuzköy *Ünye –Or.; Nefsiköseli *Görel –Gr.) DS/III:2246

hapıcık: Çocuk dilinde bir lokma, bir yudum. (*Düzce –Bo.) DS/III:2280

innak (II) : Çocuk dilinde mama. (-Nğ.) DS/IV:2480

namna : Yemek (Çocuk dilinde). (-Tr.) DS/IV:3239

tata (IV) : Çocuk yemeği, mama. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) DS/V:3844

uf (II) : Yemek (çocuk dilinde). *Sana uf pişirdim, yer misin çocuğum?* (*Ermenek –Kn.) **[ufo]** (*Erciş –Vn.) DS/VI:4026

2.2.1.3. Su İçin Kullanılan Adlandırmalar

Su için yapılan adlandırmalar sayıca azdır. *bum*, *buva* ve *dudu (II)* ses yönünden *su* sözcüğü ile benzerlik göstermekle birlikte *düm (III)* diğerlerine göre biraz farklıdır.

bum: Çocuk dilinde su. (*Merzifon –Ama.) **[bumbu]:** (*Kandıra –Kc.; Kıbrıs) DS/I:791

buva (I): 2. Çocuk dilinde su. (-Sm.; *Arapkir –Ml.; -Ur.; *Bor –Nğ.) DS/I:807

dudu (II): Çocuk dilinde su. (-Ezm.) DS/II:1595

düm (III): Çocuk dilinde su. (*Sarayköy köyleri, -Dz.) DS/II:1628

2.2.1.4. Yumurta İçin Kullanılan Adlandırmalar

Çocukların sevdiği bir yiyecek olan yumurta ile ilgili ağızlarda *gakgı*, *gaga (II)*, *gaga (II)*, *gagga (III)*, *gaka (I)*, *gakga*, *gakgı*, *gakga*, *gakkak*, *gıka (II)*, *gıkga*, *gıkı*, *gıkkı*, *guggu (II)*, *kaka (II)* gibi sözcükler türetilmiştir. *vovola* ve *bübü* ses yönünden uzak adlandırmalar olarak dikkati çekmektedir.

bübü: Yumurta (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı–Af.) DS/VI:4469

gakgı: Yumurta (çocuk dilinde). (Yukarıseyit *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; -Kü.; Kadıçiftliği –İst.; Ören *Fethiye, Yerkesik –Mğ.) **[gaga (II)]:** (*Edremit –Ba.; *Artova –To.; *Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.) **[gaga (II)]:** (Yukarıseyit *Çal –Dz.; *Kandıra –Kc.; Ulubey *Şıhlar –Or.) **[gagga (III)]:** (*Çivril –Dz.) **[gaka (I)]:** (-Çr.) **[gakga]:** (*Bozdoğan –Ay.; *Ağın, *Keban –El.) **[gakgı]:** (*Kadınhanı –Kn.) **[gakga]:** (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **[gakkak]:** (Honaz –Dz.) **[gıdak (III)]:** (*Çal –Dz.; *Kargı –Çr.; *Çarşamba ve bazı köyleri –Sm.; Kuzköy *Ünye –Or.) **[gıgık (II)]:** (Sarica *Gölköy –Or.) **[gıka (II)]:** (-Çr.) **[gıkga]:** (Kızılköy *Dinar –Af.) **[gıkı]:** (Teniste *Anamur –İç.) **[gıkkı]:** (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **[guggu (II)]:** (Bağlılı *Şarkıkaraağaç –İsp.) DS/III: 1896

kaka (II): 2. Yumurta (Çocuk dilinde). (Demirkapı *Susurluk –Ba.) DS/IV:2600

vovola: Çocuk dilinde yumurta (*Maçka –Tr.) DS/VI:4109

2.2.1.5. Meyve ve Yemiş İçin Kullanılan Adlandırmalar

Çocuk dilinde meyve ve yemiş için kullanılan sözcükler genellikle yansıma sözcüklerdir. Yemiş için ağızlarda genellikle *gaga* sözcüğünün kullanıldığı görülür (San, 1990: 489).

babak (I): 1. Çocuk dilinde kabak, kavun, karpuz vb.ne verilen ad. (Örkenez *Yalvaç –İsp.; *Sarayköy köyleri –Dz., -Ba.; *Kandıra –Kc.) DS/I:450

bebe (I): 1. Taneli yiyecek maddeleri (çocuk dilinde). (Örkenez, Hisarardı *Yalvaç –İsp.; Kavak *Yeşilova –Brd.; Karahıyar, Yukarıboğaz *Tavas, Honaz, -Dz., *Karacasu –Ay.) DS/I:590

bobbak: Çocuk dilinde meyve, yuvarlak oyuncak (Uzuncaburç *Silifke –İç.) DS/I: 715

gaga (III): Meyve ve kuru yemiş (Çocuk dilinde). (-Ba.; *Kurşunlu –Çkr.; Haçavera *Maçka –Tr.; Zellige *Sarıkamış, *İğdır –Kr.; Tutmaç, *Gürün, *Zara –Sv.) **[gağa (II)]:** (-Bağlıca *Ardanuç –Ar.) **gak (I):** -4]: (-Ks.) **gokko (I):** (*Limasol –Kıbrıs). DS/III:1892

kaka (II): 1. Yemiş (Çocuk dilinde.) (Çayağzı, Yavuz *Şafşat -Ar.) DS/IV:2600

kuku(I): Çocuk dilinde yemiş : *Baba bana kuku ver.* (-Rz.) DS/IV:2993

2.2.1.6. Diğer Yiyecekler İçin Kullanılan Adlandırmalar

Kökeni Eski Türkçede *tatağ(k)* sözcüğüne dayanan *tat-* eyleminden türetilmiş ve aynı zamanda “tat, lezzet” (DS/II:1316) manasındaki *dad* adı ile de ilişkili olup genellikle yiyecek manası taşıyan *dada*, *dadak* ve *dadacuk* sözcükleri DS’de şu anlamlarla karşımıza çıkar:

- *dada (I):* 2. Bebek, bir aylıktan iki yaşına kadar olan çocuk. DS/II:1316
- *dada (IV):* 1. Küçük çocuklara verilen ufak tefek hediyeler. DS/II:1317
- *dadak (I):* 2. Bir yiyeceğin tadına bakmak için yenilen parçası, tadımlık. DS/II:1317
- *dadak (II):* 1. Şeker, akide şekeri. 5. Küçük çocuklara verilen tatlı yiyecekler, tatlı. DS/II:1318
- *dadacuh:* Bir kişi için özel olarak ve özenle hazırlanan yemek: *Sen her zaman benden dadacuh isteyirsin, benim zamanım yok ki ederim.* DS/II:1317

DS’de *dadak* (VI:4484) çocuk dilinde “Şeker, tatlı” manasına gelir. Aynı sözcük *dadaklamak* (Yemeğin üstünden yemek, tadına bakmak. DS/II: 1318) şeklinde eylem olarak karşımıza çıkar. Sözcüğün bir de *dadak sadak* (Birkaç kişi arasında paylaşılan bir yiyeceğin herkese düşen kısmı, bir parça. DS/II:1318) gibi ikileme şeklinde kullanımı da mevcuttur.

Erzurum ve Gümüşhane ağzında *dadah(ğ)* (*tatağ*) “çocuk maması” demektir (Gemalmaz, 1995: 69, Ülker vd., 2011: 405). Erzurum ağzında sözcüğün *çay dadağı* (çaya ekmek vb. katılarak yapılan mama) şeklinde bir kullanımı da görülür. Gümüşhane ağzında *dadacuh* “hoşa giden yemek” manasına gelir (Ülker vd. 2011: 405). Erzincan ağzında *dadah* “çocuk dilinde yemek, çocuk yemeği” karşılığı kullanılır (Sağır, 1995: 412).

Diğer yiyecekler ile ilgili olarak çocuk dilinde DS’de et, şeker/tatlı; süt, yoğurt ve patates gibi yiyecekler için adlandırmaya başvurulmuştur. *cici (VII)*, *cece (IV)*, *cici (III)* *cicik (V)*, *çeçe*, *pepe (III)* ve *pıtpıt* yansıma yoluyla türemedir.

çiçi (VII), [cece (IV), cici (III), cicik (V), çeçe (III): Et (Çocuk dilinde). (Güneyce-Rz.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat-Ar.; Ölçek *Ardahan, *Göle, *Posof-Kr.; Genek *Yatağan – Mğ.) DS/II:1204

dadak: Şeker, tatlı (çocuk dilinde). (-Sv.;-Yz.;-Ky. ve çevresi) DS/VI:4484

depte (II): Çocuk dilinde leblebi. (*Edremit ve çevresi –Ba.) DS/II:1431

pepe (III): 2. Süt, yoğurt vb. yiyecekler (çocuk dilinde). (Gündoğdu, Güneyce-Rz.) **[pepeka]:** (Gündoğdu –Rz.) DS/V:3394

pıtpıt (II): Patates (çocuk dilinde). (Peşman *Daday-Ks.) DS/V:3452

2.2.2. Vücut Organları İle İlgili Adlandırmalar:

Ağızlarda çocuk dilinde vücut organları ile yapılan adlandırmalar daha çok erkeklik, üreme organı için yapılan *bibi* (III), *bibiş*, *bülük*, *lolo* gibi sözcüklerdir. Bu tür adlandırmaların ilk örnekleri *Dîvânü lugâti-t-Türk*'te yer alan *çekik* ve *çübek*'tir (Atalay, 1999: 140, 162). Elâzığ ağzında kullanılan *billik* (ula bılığın görünü, ğapat ğapat.), *cüçük*, *lolik* (Anam goşmiyasın lolligin şişer dedi.), *lolo* (lolon yêm dayı senin, destanın çoh hoş olmuş) ile Ordu ve Giresun ağızlarında kullanılan *lülük* (III), Trabzon ve Gümüşhane ağızlarında kullanılan *lili*, *lüllü*, Malatya ağzında kullanılan *lüllük* ve Bolu ağzında kullanılan *lülü* sözcüklerini de buraya eklemek gerekir (San, 1990: 542; Buran, 1997: 198; Buran ve İlhan, 2008: 20; DS/IV:3095).

Bu tür sözcükleri el (tita III, çeç IV) ve ayak (papo) ile ilgili adlandırmalar izler. Bayburt ağzında çocuk ayağı için *doduh* sözcüğünün kullanıldığı görülür (San, 1990: 467).

bibi (III) : Çocuk dilinde cinsiyet organı. (-Ba.; *Boyabat –Sn.; Kadıköy *Saray –Tk.) [**bibiş**] (*Akhisar –Mn.) DS/II:678

bülük: Erkeklik organı (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı-Af.; Afşar, Pazarören *Pınarbaşı-Ky.;-Kn.) DS/VI:4469

lolo: Erkek üreme organı (çocuk dilinde). (-Ml. ve çevresi) DS/VI:4582

papo 1. Ayak (çocuk dilinde) (*Erciş-Vn.; -Bt.) [**papuk (II)**] (*Ahlat –Bt.) DS/V:3396

tita (III) El (çocuk dilinde): *Hani titaların, ver bana.* (Üsküp, Yugoslavya) DS/V:3943

çeç (IV) : El (çocuk dilinde). (*Erciş- Vn;-Ur.) [**çecik (III)**]: (*Erciş- Vn.) DS/II:1104

2.2.3. Çeşitli Araç ve Gereç Adları ile İlgili Adlandırmalar:

Çocuk dilinde *patik*, *cep*, *makyaj malzemesi*, *pamuklu* ve *ipekli kumaş parçaları*, *ayakkabı*, *şapka*, *iskemle*, *saat*, *saz* vb. *müzik aletleri* ve *elbise* adlandırma yapılan başlıca araç ve gereçlerdir. Bu tür araç ve gereçler veya güzel olan her nesne çocuk dilinde *cıvıh* olarak nitelendirilmiştir (San, 1990: 445).

bapba (II) ve *papı* (II) sözcükleri standart yazı dilinde kullanılan *patik* sözcüğü (Türkçe Sözlük, 2010: 1899) ile ilişkili olup Elâzığ ağzında *papik* “çocuk ayakkabısı” (bebeğin papiklerini géydür üşümeye) manasına kullanılır (Buran ve İlhan, 2008: 168). Aynı yörede çocuk ayakkabısı için *kalik* sözcüğünün de kullanıldığı görülür (Buran ve İlhan, 2008: 123)

bapba (II): Patik (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı-Af.) DS/VI:4445

bec: Cep (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı-Af.) DS/VI:445

bobu: Çocuk dilinde ayakkabı. (-Ba.) DS/I:715

çiçi: Çocuk dilinde makyaj malzemesine verilen ad. (Çıtak *Çivril-Dz.) DS/II:1203

çiçi (VIII): Renkli olan pamuklu ve ipekli kumaş parçaları (Çocuk dilinde). (*Merzifon-Ama.) DS/II:1204

horkuç (I): 2. Dilenci torbası (çocuk dilinde). (Sarı *Merzifon –Ama.) DS/III:2411

papı (II): Ayakkabı (çocuk dilinde). (Başpınar *Tefenni-Brd.) [**papo -2**]: (*Erciş –Vn.) [**papuk (I)**] (*Merzifon –Ama.) DS/V:3395

tata (II): Çocuk dilinde şapka (-Ba.; Rumeli göçmenleri, Çeşme *Biga –Çkl.; Saka –Kü.) DS/V:3844

tata (III): Çocuk dilinde iskemle. (-Rz.) DS/V:3844

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/10 Spring 2016

tıktık (III): Saat (çocuk dilinde). (-Tr.) DS/V:3914

dıñdıñ (II): 1. Çocuk dilinde saz vb. müzik aletlerine verilen ad. (*Taşköprü –Ks.) 2. Çocukların süpürge sapından yaptıkları oyuncak çalgı. (*Taşköprü –Ks.) DS/II:1463

buppu: Elbise (çocuk dilinde). (Kıbrıs) DS/I:794

DS'deki *papı (II)* ve *papo* adlandırmalarına benzer olarak Erzurum ağzında da ayakkabı karşılığı *popol* sözcüğü kullanılmaktadır (Gemalmaz, 1995: 260). *bapba (II)*, *çiçci*, *çiçi (VIII)*, *tıktık (III)*, *dıñdıñ (II)* ve *buppu* ses yansımalı diğer sözcüklerdir.

2.2.4. Çocuk Dilinde Hayvanlar İçin Kullanılan Adlandırmalar:

Bu tür adlandırmalar genellikle *dana*, *sığır*, *koyun* ve *keçi yavrusu* gibi çocuğun köy hayatında günlük olarak karşılaştığı hayvanlar ve *at*, *eşek*, *merkep* gibi binek hayvanlarıdır. Bunun yanında *kurt*, *kuş* gibi vahşi hayvanlarla ilgili adlandırmalar yapıldığı da görülür. *bılıh*, *cucu*, *cücü*, *momo*, *çüşük* (< çüş) ve *dāhdāh* (I) (<deh) yansıma sözcüklerdir.

Çocuk dilinde yazı dilinde kedi için kullanılan *pisi* ile *pisipisi* (Türkçe Sözlük, 2010: 1927) ve ağızlarda kullanılan *pisik*, *pisik (II)*, *pışık*, *pisigen*, *pissik*, *pistan*, *pisuk*, *pışık (I)*, *pusuk (II)* *püsü (I)*, *püssük*, *püsük* (DS/V:3462), *pisik* (Terekeme-Karapapak uruğu ağzı), *pşik* sözcüklerini de buraya ekleyebiliriz (Caferoğlu, 1995: 272). Ağızlarda *pisik* sözcüğünün *pisiklemek* [*püsülmek*] (Sinmek, çekinmek: Ahmet zoru görünce pisikledi. DS/V:3463) ve *pisilemek* (1. Hafif sesle konuşmak, fısıldamak. 2. Kedi çağırmak. DS/V:3463) gibi eylem şeklinde kullanımları da mevcuttur.

bılıh 2. Dana (çocuk dilinde). (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) DS/II:665

bodi bodi: 2. Çocuk dilinde manda. (Dereçine *Sultandağı –Af.) DS/VI:4463

buçu: Sığır (çocuk dilinde): *Aman kaç buçular geliyor.* (Nilüfer –Brs.) DS/I:777

cücü (I) 1. [cücük (I)-1] 2. Çocuk dilinde kuş. (Taşucu *Silifke –İç.) **[cucu (II)]:** (Erciş –Vn.) DS/II: 1021

heyhey (III): Davar (çocuk dilinde). (İğneciler *Mudurnu –Bo.) DS/III:2353

ma (V) : Çocuk dilinde sığır. (-Nğ.) DS/IV: 3098

maacik {mācık} : Çocuk dilinde koyun ve keçi yavrusu. (-Gaz.) DS/IV: 3098

momo : 2. Çocuk dilinde kurt vb. hayvanlar. (*Maçka –Tr.) DS/IV: 3210

çüşük (I): Çocuk dili ile merkep (*Ağın-El.) DS/II:1309

dadak (IX): Çocuk dilinde at, eşek gibi hayvanlar. (*Antakya-Hat.) DS/II: 1318

dāhdāh (I): Çocuk dilinde at, eşek gibi binek hayvanları. (-Ba.; *Kilis –Gaz.) DS/II:1328

2.2.5. Hastalık, Yaralanma vb. İle İlgili Adlandırmalar

Bu türdeki adlandırmalar genellikle yansıma sözcüklere dayalıdır. *uf* “Acı, sızı duyulduğunda veya sıkıntılı bir durumda söylenen” bir ünlemdir (Türkçe Sözlük, 2010: 2409). Çocuk dilinde *uf olmak* “acımak ve yaralanmak” manasına gelir. “Aman yavrum dikkat et, düşer uf olursun. A. Kulin” (Türkçe Sözlük, 2010: 2409) buna örnek verilebilir. Gümüşhane ağzında da *of* sözcüğü çocuk dilinde yara karşılığı kullanılır (San, 1990: 555).

pupu: Yara (çocuk dilinde): *Anne pupu.* (Gündoğdu-Rz.) DS/V:3488

uf (I): Yara (çocuk dilinde), (-Gaz.) **[ufu]:** (-Tr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.) DS/VI:4026

fufu: Çocuk dilinde yara, bere. (-Tr. ve köyleri) DS/III:1879

2.2.6. Çocuk Dilinde Akrabalık vb. Adlandırmalar

Rize ağızında kullanılan ve “anlaşmak” manasına gelen *hallaşmak* (DS/III:2261) eyleminden türetilmiş *halli* sözcüğü Türkçeye uygun bir kullanımdır. *koraş* ve *papiş* Türkçenin yapısına uygun kullanımlar değildir ve daha çok kişiye özgü türetilmiş sözcük yapısındadır. Ancak *koraş* sözcüğü anlam yönünden ağızlardaki *kor (I)* sözcüğü (2. Yapıda ve aynı boyda taşlardan yan yana dizilerek yapılan bir sıra: *Bizim kapı dokuz kordur.* DS/IV:2923) ile ilişkilendirilebilir.

halli: Çocuk dilinde yakın arkadaşlık: *Biz halli değil miydik?* (Güney *İkizdere –Rz.) DS/III:2261

koraş : Yakın arkadaş (çocuklar arasında). (Yenikışla *Boğazlıyan –Yz.) DS/IV:2925

papiş: Büyük anne (çocuk dilinde). (Okçulu-Çkl.) DS/V:3395

2.2.7. Uyarı/İkaz Anlamına Gelen Adlandırmalar:

Çocuğu zararlı, kötü veya temiz olmayan nesne vb. karşı sözlü olarak uyarmayı amaçlayan sözcüklerdir. *kakaç (III)* ve *kakaş (I)* sözcükleri çocuk dilinde “dışkı” ve “kötü, çirkin” manalarına gelen *kaka* sözcüğü ile ilişkilendirilebilir (Türkçe Sözlük, 2010: 1270).

Bu tür sözcükler günümüz ağızlarında da kullanılmaktadır. Örneğin Erzurum ve Gümüşhane ağızlarındaki *kıh* sözcüğü çocuk dilinde “kirli, pis”, *kıh olmak* ise “kirlenmek, pislenmek” manasına gelir (San, 1990: 536; Gemalmaz, 1995:198; Ülker vd. 2011: 451).

be: Dokunulmaması gereken, pis anlamında kullanılır (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı –Af.) DS/VI:4452

apu (II): Pis, kirli: *Apu, onu eline alma oğlum.* (*Zara -Sv.) DS/I:291

hıcı: Çocuk dilinde pis, kirli şey: *Yavrum o hıcıyı tutma.* (-Rz.) DS/III:2356

kakaç (III): Kötü fena (Çocuk dilinde). (*Susurluk -Ba.) DS/IV:2601

kakaş (I): Pis, yenmez (Çocuk dilinde). (Ceylan *Lüleburgaz -Krk.) DS/IV:2602

2.2.8. Korkutucu Unsurlara Yönelik Adlandırmalar

Dîvânü Lugâti-t-Türk'te umacı karşılığı *abacı* sözcüğü kullanılmıştır (Atalay, 1999: 1). Yazılı dilde çocuk dilinde *öcü* “Küçük çocukları korkutmak için uydurulmuş hayalî yaratık, umacı” manasına gelir (Türkçe Sözlük, 2010: 1835). Sözcük, ağızlarda *ecü* şekline dönüşmüştür. Günümüzde Elâzığ ve Rize ağızında çocukları korkutmak veya öcü, umacı, hortlak ve korkunç yaratık karşılığı olarak *hoho* (Günay, 2003: 320; Buran ve İlhan, 2008: 112), Gümüşhane ağızında *mekir* (San, 1990: 546), Çorum ağızında *homili* (Caferoğlu, 1994: 234) sözcükleri kullanılır.

bav (II): Çocuk dilinde korkunç hayvan: *Bav geliyor.* (Hisarcık *Yayladağı –Hat.) DS/I:573

ecü: Çocuk dilinde umacı. (-Tr.) DS/III:1662

havveli: Umacı (çocuk dilinde). (*Seydişehir –Kn.) DS/III:2314

hohucuk: Çocuk dilinde umacı. (*Merzifon –Ama.) **[hoho]:** (Arbenk *Kemaliye –Ezc.; *Ağın –El.) **[hohuç (I)]:** (-Çr.; -Ama.; Eşke *Divriği –Sv.) **[hokucu]:** (*Bor, -Nğ.) **[hokucuk]:** (Sarı *Merzifon –Ama.) **[hokuç]:** (-Ama.) DS/III:2395

karakul: Umacı, öcü (çocuk dilinde). (Kerkük) DS/IV:2648

2.2.9.Olumsuz Anlamalı Adlandırmalar:

Bu türdeki tek adlandırma *bav* (VI)dır.

bav (VI): Yok (çocuk dilinde). (*Ağın, *Keban –El.) DS/I:573

2.2.10. Bir Gruba Dâhil Edilemeyen Adlandırmalar:

Bu yapıdaki adlandırmalardan *guk* (II) aslında ünlem yapısındadır. Arap harflerinin çocuk dilinde mezar yazısı olarak adlandırılması mezar taşı kitabelerinin üzerindeki Arap harfli ayet, hadis vb. (hüve'l-bâkî vb.) bir takım ifadelerle bağlanabilir. *çiçi* (V) veya *çiçi* ise “sevimli, cana yakın, hoş güzel, hoş giden” (Türkçe Sözlük, 2010: 463) manasına kullanılan *cici*'nin ağızlardaki şeklidir.

aa (III): Çocuk dilinde büyük abdest. (-Tr.) DS/I:1

çiçi (V) [çiçi]: Çocuk dilinde yeni ve güzel. (Hisarcık Yayladağı-Hat.) DS/II:1204

guk (II): İnsanı kızdırmak için söylenir (çocuk dilinde). (-Mn.) DS/III:2190

hevis (II): Herif (çocuk dilinde). (-Gaz.) DS/III:2351

mezar yazısı : Arap harfleri (Çocuk dilinde). (-Sm.) DS/IV:3176

ökte: Çocuk dilinde öfke. (*Şebinkarahisar –Gr.) DS/VI:4625

tatı: Çocuk dilinde yavaş. (-Ur.) DS/V:3845

3. Eylem Türündeki Adlandırmalar ve Özellikleri

3. 1.Yapı Yönünden

Anadolu ağızlarında çocuk dilinde kullanılan eylemler çoğunlukla birleşik eylem yapısındadır. Onları türemiş eylemler ve ikileme şeklindeki yapılar izler.

3.1.1.Yardımcı Eylemlerle Oluşturulmuş Birleşik Eylemler

Bu yapıdaki adlandırmalar genellikle *et-* yardımcı eylemi ile oluşturulmuş birer birleşik eylemdir: *bih etmek*, *cıs etmek*, *çüç etmek*, *eh etmek*, *gığh etmek*, *giç etmek*, *hap etmek* (II), *hıpış hıpış etmek*, *hob etmek*, *hop etmek*, *kuma etmek*, *lol etmek*, *pıh etmek*, *şi etmek*, *tıs etmek* gibi. Bu yapıdaki adlandırmalarda birinci sözcük genellikle anlamsızdır, yansıma sözcüklerden (*curcur*) ve tek heceden oluşur. İstisna olarak *çip çip etmek* ve *hıpış hıpış etmek* adlandırmalarında birinci unsur tekrar grubu yapısındadır. *ol-* yardımcı eylemi *et-* yardımcı eylemi kadar işlek değildir. *cıs olmak* tek örnektir. *dön-* yardımcı eylemi ile oluşturulmuş *çırçır dönmek*; *dur-* yardımcı eylemi ile oluşturulmuş *dadak durmak* ve *yap-* yardımcı eylemi ile oluşturulmuş *curcur (yapmak)* işlek olmayan diğer yardımcı eylemli kullanımlar olarak karşımıza çıkar. *atta* sözcüğü normalde ağızlarda *atta yapmak/atta gitmek*; *dah* ve *deh* ünlemleri *dah etmek/deh etmek* veya *dah yapmak/deh yapmak* ve *dāhdāh* (II) sözcüğü *dāhdāh yapmak/dāhdāh etmek*; *hamm* sözcüğü *hamm etmek/hamm yapmak* yardımcı eylemleri ile kullanılır. Dolayısı ile bunları da yardımcı eylemli birleşik eylemler olarak kabul etmek gerekir. Ancak anlamca eylem bildiren *cıcı* (III) ve *dadak* (VIII) [*dadah* III)] için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

3.1.1.1.Türemiş Eylemler

Türemiş eylem yapısındaki adlandırmalar genellikle *-la* addan eylem yapma eki ile türetilmiştir. *cörletmek*, *dadaklamak*, *haputlamak*, *kıbilamak* gibi. *kucmak* ise eylemden ad yapma eki ile adlaştırılmıştır. Yapı yönünden olmamakla birlikte anlamca bu gruba dâhil edebileceğimiz bir

diğer sözcük *kimece*'dir. *Kim* soru zamirine getirilen yönelme eki (-e) ve onu izleyen eşitlik (-ce) veya addan ad yapma eki ile oluşturulmuş bir yapıdır.

3.1.1.2. İkileme Şeklindeki Eylemler

Şekil yönünden ikileme görünümündeki *çipi çipi* (II) ve *pıcı pıcı* gibi kullanımlar aslında ağızlarda *yap-* yardımcı eylemi ile *çipi çipi yapmak*, *pıcı pıcı yapmak* veya *bici bici yapmak* şeklinde kullanılmaktadır. Ancak DS'de tekrar grubu şeklinde madde başı yapılmıştır. Bunları da aslında birleşik eylem olarak kabul etmek mümkündür.

3.2. Anlam Yönünden

3.2.1. Çocuk Diline Özgü Eylemler

3.2.1.1. Yıkanma Eylemi

Bu yapıdaki eylemler genellikle yansıma sözcüklere dayalı tekrar gruplarıdır. *bıcı bıcı* çocuk dilinde “yıkanma” eylemini karşılar. Aynı şekilde “yıkanmak” karşılığı *bıcı bıcı yapmak* eylemi de kullanılır (Türkçe Sözlük, 2010: 326). Elâzığ ağzında *cop cop etmek* şeklinde karşımıza çıkar.

çip çip etmek : Çocuk dilinde yıkanmak. (Uluşiran *Şiran- Gm.;-İç.) DS/II:1231

çipi çipi (II): Çocuk dilinde yıkanma (hk.). (Çavdarlı, Kirazlı *Şavşat- Ar.) DS/II:1232

pıcı pıcı: Yıkanma (çocuk dilinde). (*Mudanya –Brs.) DS/V:3441

3.2.1.2. Kesme Eylemi

Birleşik eylem yapısındaki bu eylemler genellikle ağızlara dayalı yansıma sözcüklerle oluşturulmuştur. Türkçenin genel bir özelliği olarak yansıma sözcüklerden *bıhlamak* örneğinde olduğu gibi eylem yapısında yeni sözcükler türetildiği de görülür.

bıh etmek: Kesmek (çocuk dilinde). (*Tefenni –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; -Çkr.) [**bıh itmek**]: (*Bor –Nğ.) [**bıhlamak**]: (*Bor –Nğ.) [**bık etmek**]: (Vazıldan *Divriği –Sv.) DS/I:663

bıh etmek: Kesmek (çocuk dilinde). (Dereçine *Sultandağı-Af.) DS/VI:4459

gıgh etmek: Hayvan kesmek (çocuk dilinde). (Çuvalı *Yeşilova –Brd.) DS/III:2036

pıh etmek : Kesmek (çocuk dilinde): *Oğlum gel keçiyi pıh edelim.* (-Nğ.; -Kn.) [**pıh pıh etmek**] : (*Antakya –Hat.) DS/V:3441

3.2.1.3. İşemek Eylemi

Dîvânü Lugâti't-Türk'te çocukların işeme eylemi ile ilgili olarak *çiş* manasına *çürkü* sözcüğü kullanılmıştır (Atalay, 1999: 164). Aynı eserde ayrıca *çiş çiş* ikilemesine ve *çişe-* eylemine yer verildiği görülür (Atalay, 1999: 154). Ağızlarda *curcur* (II) *çiş* “Gel çocuğum curcur yapalım. DS/II:1018) manasına gelir. Buradaki *curcur* veya *culcul* yansıma yoluyla türetilmiş bir isimdir. *curcur* (I) (devamlı ve kuvvetli akma. DS/II:1018), *cur etmek* (I) “işemek” (DS/II:1018) manasına kullanılan sözcükler olup çocuk dilindeki *curcur* anlamca bu sözcüklerle ilişkilidir. Elâzığ yöresi söz varlığında yer alan yansıma yoluyla üretilmiş “küçük abdest” manasına gelen *coco* (hade gızım çağayı götür de cocosunu yapsın) aynı manaya gelir (Buran ve İlhan, 2008: 32). *cörletmek* ise yansıma sözcükten türetilmiş bir eylemdir.

cörletmek: İşemek (çocuk dilinde). (Akbaş, Akçakese, Çukur, Çaltı, Bademli *Güdül-Ank.) DS/VI:447

lol etmek : İşemek (Çocuk dilinde). (Erciş –Vn.) DS/IV:3086

3.2.1.4. Gezme Eylemi

Çocuk dilinde “Gezme, gidilecek yer” manasına gelen *atta* (DS/VI:4431) isim olmakla birlikte ağızlarda *atta gitmek* şekli ile karşımıza çıkar. Bunun gibi yine ağızlarda kullanılan isim soylu sözcüklerden *dadak* (VIII) ve *dadah* (III) da (DS/II:1318) “gezmeye gitmek, gezme” manasına kullanılır. Aynı manada kullanılan sözcüklerden biri de aslında “at, eşek ve başka hayvanları yürütme, kovalama ünlemi” *dah*, *dāh* (I) ile şekilce aynı ancak anlamca gezmeyi karşılayan *dāh* (II) (DS/II:1326) ve *dāhdāh* (II) (DS/II:1328) sözcükleridir.

“Uyarı” ve “durum” bildiren *hop* (Türkçe Sözlük, 2010: 1108) ünleminden türetilmiş olan *hobba gitmek*, *habba gitmek* veya *happa gitmek* eylemleri *atta gitmek* ile aynı yapıdaki kullanımlardır.

hobba gitmek: Gezmeye gitmek (çocuk dilinde). (Babadağı *Sarayköy –Dz.) **[habba gitmek]** (-Ezm.) **[happa gitmek]:** (Yavuz, Çayağzı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.) DS/III:2390

3.2.1.5. Yeme ve İçme Eylemi

Çocuk dilinde “yemek” karşılığı kullanılan *habba* (II) (DS/III:2246) sözcüğü ile de ilişkili olan ve *et-* yardımcı eylemi ile türetilmiş birleşik eylem yapısındaki *hab etmek* (III), *habık etmek* (I), *habiç etmek* veya *hap etmek* başlıca adlandırmalardır. Elâzığ ağzında “yiyivermek” karşılığı *ham-etmek* ve “yemek” karşılığı *hap hap etmek* (havasana dökülen tutları hap hap edek) kullanımları mevcuttur (Buran ve İlhan, 2008: 102).

hab etmek (III): Çocuk dilinde yemek, yutmak. (Saray –Çkr.; -Tr. ve çevresi) **[habık etmek (I)]:** (Uluşiran *Şiran –Gm.) **[habiç etmek]:** (Kuzköy *Ünye –Or.) **[hap etmek]:** (*Bor –Nğ.) **[hapuş etmek (I)]:** (Uluşiran *Şiran –Gm.) DS/III:2246

ham etmek : Çocuk dilinde mama yemek: *Haydi çocuğum mamamı ham et.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.; -Ezc.) **[ham etmek]:** (*Bor –Nğ.) **[hammetmek]:** (Larnaka –Kıbrıs). (DS/III:2267)

hap etmek (I): Çocuk dilinde yemek: *Sen yemezsen ben seninkini de hap ederim.* (Çatak *Çivril –Dz.; Tepeköy *Torbalı, *Ödemiş, -İz.; Sarıkavak, Tokat -Es.; *Kandıra, *Akyazı –Kc.; -Ks.; *Merzifon –Ama.; İğmeciler *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Kuzköy *Ünye –Or.; Utav, Erkinis *Yusufeli –Ar.; *Ağın, *Keban –El.; -Ml.; -Sv.; -Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki, Kocayatak *Serik –Ant.; Ören *Fethiye –Mğ.) **[hap demek]:** (Bağıllı *Şarkıkaraağaç –İsp.) **[hap hap etmek]:** Uluşiran *Şiran –Gm.) (DS/III:2279)

hıpış hıpış etmek: Bir şey yemek (çocuk dilinde). (Uluşiran *Şiran –Gm.) DS/III:2367

3.2.1.6. Uyarma Eylemi

“Çocukları ateşe ve tehlikeli şeylere karşı uyarırken söylenen bir söz” (Türkçe Sözlük, 2010: 461) olan *cıs* ünlemine *et-* ve *ol-* yardımcı eylemlerinin eklenmesi ile oluşturulmuştur. İki şekillidir.

cıs etmek: Çocuk dilinde yakmak. (Düzköy *Keşap –Gr.) DS/II: 941

cıs olmak: Yanmak (çocuk dilinde).(*Bor –Nğ.) DS/II: 941

3.2.1.7. Oturma Eylemi

Elâzığ ağzındaki “oturmak, çömelerek oturmak” manasına kullanılan *çoç etmek* (çayırılığa yığılın, tut dibine çoç edek; -şele çoçet sırtın lifliyem) ile *çüç etmek* birbirine yakın kullanımlardır (Buran ve İlhan, 2008: 44).

çüç etmek : Çocuk dilinde oturmak . (*Erçiş-Vn.) DS/II:1306

3.2.1.8.Çalmak Eylemi

Tek bir kullanımı olan *kıbılamak*, muhtemelen *kıby* sözcüğünden türetilmiş olmalıdır.

kıbılamak: Çalmak, aşırmaq (çocuk dilinde): *Aşığı kıbıladım* (Köşker – Krş.) DS/IV:2782

3.2.1.9.Dönmek Eylemi

Yansıma bir sözcük olan *çırçır* sözcüğünden türetilmiştir.

çırçır dönmek : Çocuk dilinde ağaç üstünde dönmek: *Hep birlikte çırçır dönelim.* (Muradiye- Rz) DS/II:1186

3.2.1.10.Koşma, Oynama Eylemi

Ağızlarda “haydi, çabuk anlamında ünlem” olarak kullanılan *kuma* (III) (DS/IV:2999) sözcüğüne *et-* yardımcı eyleminin getirilmesi ile türetilmiş bir birleşik eylemdir.

kuma etmek: Koşmak (çocuk dilinde). (*Lüleburgaz –Krk.) DS/IV: 2999

tıs etmek: Oyundan çıkarmak (çocuk dilinde). (*Erciş –Vn.) DS/V:3927

3.2.1.11.Binme Eylemi

“Binek veya koşum hayvanlarını yürütmek için söylenen bir söz, dah” (Türkçe Sözlük, 2010: 612) manasına gelen *deh* ünlemi ile türetilmiştir. *dehdeh* çocuk dilinde aynı zamanda *atı* karşılar (Türkçe Sözlük, 2010: 612). Ağızlarda ünlü kalınlaşması ve uzaması yolu ile *dāhdāh* şekline dönüşmüştür.

dāhdāh (II): 1. Binme: *Haydi yavrum dāhdāh edelim.* (Navlu *Yeşilova –Brd.) 2. Çocuk dilinde gezme. (-Ba.) DS/II:1328

hap etmek (II): Çocuk dilinde sırta almak. (-Tr.; Yerkesik –Mğ.) DS/III:2279

3.2.1.12.İsırma Eylemi

Ağızlarda ısırma eylemi *hamm* veya *ham* sözcüğü ile karşılanmıştır.

giç etmek: Hafifçe ısırmaq (çocuk dilinde). (-Kr. ve bazı köyleri) DS/III:2073

hamm: Çocuk dilinde ısırma. (*Bor –Ng.) DS/III: 2268

3.2.1.13.Dövme Eylemi

“Sesin durumuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz” (Türkçe Sözlük, 2010: 52) olan *ah* veya ağızlardaki şekli ile *eh* ünlemine *et-* yardımcı eyleminin getirilmesi ile oluşturulmuştur.

eh etmek: Çocuk dilinde dövmek. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs). DS/III:1689

3.2.1.14.Ayakta Durmak / Yürümek

Tanımında “çocuk dilinde” ifadesi geçmemekle birlikte “Henüz yürümeye başlamamış olan çocuk ayakta durmak, tay durmak.” (DS/II:1318) manasına gelen *dādak durmak* tek örnektir. Elâzığ ağzında “çocuğun yeni yürümeye başlaması” ile ilgili olarak *dodo yürümek* (gakgom onun elinden tut, yaşlı gözlerin kurut, ancak senden bekler umut, dado yürüsün Elazığ) ifadesi kullanılır (Buran ve İlhan, 2008: 58).

3.2.1.15.Sorma Eylemi

Kim soru zamirine eklenmiş yönelme eki (-e) ile ona getirilen eşitlik eki (-ce) ile oluşturulmuş ve eksik bir soru anlamı taşıyan *kimece* sözcüğü buraya dâhil edilebilir.

kimece : Çocuklar arasında kim istiyor, kime vereyim anlamında kullanılır. (* Bor –Nğ.) DS/IV:2873

3.2.1.16.Kucaklama Eylemi

Ağızlarda *koçmak*, *koçmak*, *kocuşmak*, *kucmak* ve *kucuklamak* “kucaklamak, kucaklaşmak, sarılmak” (DS/IV:2896) manasına kullanılır. *gucmak*, *goçmak* ve *gucmak* sözcüğün Türkiye Türkçesi’nde ağızlarda eylem şeklindeki diğer kullanımlarıdır (DS/III:2187). Eski Türkçedeki *koçu-* ‘kucaklamak’ ve *koçuş-* ‘kucaklaşmak’ eylemlerine dayanan sözcük Erzurum ağzında *guc-* ve *gucula-* (Gemalmaz, 1995: 146), Terekeme-Karapapak uruğu ağzında *gucmah* (Caferoğlu, 1995: 253), Kelkit ağzında *gucuş-* (San, 1990: 495), Ankara ağzında *gucahla-*, *gucahlaş-* (Akca, 2012: 491), Türkmen, Karakoyunlu ve Ayrım uruğu ağzında *gujmah* (Caferoğlu, 1995: 253), Sivas ağzında *gujmah*, Ordu ve Giresun ağzında *kucaklamak* şeklinde karşımıza çıkar (Caferoğlu, 1944: 239; Caferoğlu, 1946: 324.). İsim yapısındaki *gucuk* (II) “kucak” (Gel oğlum bana gucuk yap. DS/III: 2187) manasına gelir. Ordu ve Giresun ağzında *gucak*, Urfa ağzında *kucak* şeklindedir (Caferoğlu, 1946: 324; Edip, 1991: 123). Yine bununla ilişkili *kucuş kucuş* ikilemesi de “sarmaş dolaş, kucak kucağa” (DS/IV:2990) manasına gelir.

gucmak: Kucaklamak, sevmek (çocuk dilinde). (-Ml.) [**goçmak**]: (-Bo.) [**gucmak**]: (Zarşat, -Kr.) DS/III:2187

haputlamak: Kucaklamak (çocuk dilinde). (Davutlu *Hekimhan –Ml.) DS/III:2281

3.2.1.17.Atlama, Düşme Eylemi:

hop ünlemi ile oluşturulmuş birleşik eylem şeklindeki kullanımı mevcuttur.

hop etmek: 2. Atlamak, düşmek (çocuk dilinde). (-Çr.; *Merzifon –Ama.; Ersis *Yusufeli –Ar.; -Kr.; *Ağın –El.; -Sv.) DS/III:2405

3.2.1.18.Hapşırma Eylemi:

Hapşırırken çıkarılan sesin yansıma sözcükle karşılanması ile oluşturulmuş birleşik eylem şeklindeki kullanımına rastlanır.

şi etmek: Hapşırma (çocuk dilinde). (Güneyce *İkizdere –Rz.) DS/VI:4728

4. Çocuk Dilinde Kullanılan Ünlemler

Yapı yönünden tek, iki ve üç heceli sözcüklerdir. Genellikle çocuğu korkutmak, çocuğa seslenmek veya çocuğun heyecanlandığında veya çok sevindiğinde çıkarmış olduğu ses veya büyüklerin çocukları güldürmek ve kızdırmak için çıkardıkları seslerdir. Gümüşhane ağzında bunlardan farklı olarak çocuklara yönelik olarak “gördün mü, ya!” manasına *yānk* ünlemi kullanılır (San, 1990: 592). Yine çocuk dilinde kedileri çağırmak için kullanılan *pisi pisi* ünlemini de buraya dâhil edebiliriz (Türkçe Sözlük, 2010: 1927). *Ciiaa* muhtemelen “kucak çocuklarını, bebekleri eğlendirmek için çıkarılan ses” (Türkçe Sözlük, 2010: 447) yani ünlemin ağızlardaki bozulmuş şeklidir.

abacan: Çocuk dilinde bir korku ünlemi: *Abacan, burada böbök (öcü) var.* (*Göle, *Ardahan –Kr.) DS/I:5

cıs: 1. Çocukları ateşten ve tehlikeli yerlerden korkutmak için söylenir: *Cıs var orada gitme.* (Navlu *Yeşilova, *Tefenni –Brd.; -Ks; *Merzifon –Ama.; Düzköy *Keşap –Gr.; *Elbistan, *Afşin –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Raman –Kn.; -İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ) [**Cız (I)**] (Nilüfer –Brs.; *Mesudiye –Or.; Nefsiishaklı *Görel Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm; -Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.) DS/II:940

ciiaa: Çocukların bir sürpriz karşısında sevinçlerini belirtmek için kullandıkları ünlem. (*Bor –Nğ.) [**ciit**] (-Kr.) DS/II:963

huku: Seslenme ünlemi. (Çocuk dilinde.) (Çr.) DS/III:2442

karaca (10): Çelik çomak oyununda çarpılan çelik, Sınır dışına çıktığı zaman çocukların bağırdıkları "hey" anlamında ünlem. (Krş.) DS/IV:2640

vizzik (II) Çocukları güldürmek, kızdırmak için kullanılan ünlem. (Ekse *Çal –Dz.) DS/VI:4109

Sonuç

Çocuk diline dayalı söz varlığı daha çok isim türündeki sözcüklerden oluşmuştur. İsim türündeki sözcükleri eylemler ve az miktarda ünlem izler. İsim yapısındaki sözcükler yeme, içme gibi daha çok çocuğun biyolojik gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir. Bunun yanında beden, yaşanan çevredeki çeşitli araç ve gereçler, hayvanlar, hastalık vb. akrabalık adları, uyarı ve ikaz türündeki sözcükler ve çocuk için korku niteliği taşıyan çeşitli unsurlara yönelik adlandırmalar da görülür.

Ağızlarda tek heceli (ünlem vb.) ve iki heceli sözcüklerin 0-4 yaş grubundaki çocuklar tarafından türetilme ihtimali daha kuvvetli olmakla birlikte bunların içerisinde yetişkinler yani ebeveyn ve yakın çevredeki kimseler tarafından türetilmiş sözcükler de vardır. Özellikle ikileme (çipi çipi, pıçı pıçı vb.) ve yansıma sözcükler dışında birleşik eylem (cıs etmek, cıs olmak, dadak durmak, hab etmek vb.) veya türemiş eylem (cörletmek, kıbılamak vb.) yapısındaki adlandırmaların yetişkinler tarafından türetilme ihtimali daha kuvvetlidir.

İsimlerde genellikle *a*, *e*, *ı* ve *u* ünlüleri ile türetilmiş sözcüklere yer verilirken eylemlerde ünlü ile başlayan sözcük oranı yok denecek kadar azdır. *eh etmek* bu konuda tek örnek olarak göze çarpmaktadır. İsim soylu sözcüklerde yaygın olarak *b*, *ç*, *d*, *f*, *g*, *h*, *k*, *m*, *p* ve *t* ünsüzleri, eylem türündeki sözcüklerde *b*, *ç*, *d*, *g*, *h*, *k*, *l* ve *p* ünsüzlerinin kullanıldığı görülür.

Çocuk diline özgü adlandırmaların önemli bir kısmı Türkiye sınırları içerisinde derlenmekle birlikte bir kısmı da Türkiye’de konuşulan ağızların uzantısı durumundaki Kıbrıs (Köfünye- Larnaka, Limasol), Yugoslavya, Kerkük, İpsala ile Edirne ve Rumeli göçmenlerinin çocuklarına ait söz varlığını içermektedir.

KAYNAKÇA

- Ağılönü, Z. H. (1988). “Türk Dili Öğretiminde Okul Öncesi Eğitiminin Önemi.”, *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı*, 1-3 Ekim 1986, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s. 119-124
- Akca, H. (2012). *Ankara İli Ağızları*, TKAE Yayınları, Ankara.
- Atalay, B. (çev.) (1999). *Divanü lügati-t-Türk Dizini*, C.IV, TDK Yayınları, Ankara.

- Buran, A. (1997). *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara.
- Buran, A., İlhan, N. (2008). *Elazığ Yöresi Söz Varlığı*, TDK Yayınları, Ankara.
- Caferoğlu, A. (1944). *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*, TDK C.I, II, İstanbul.
- Caferoğlu, A. (1946). *Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, İstanbul.
- Caferoğlu, A. (1994). *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, Ankara.
- Caferoğlu, A. (1995). *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, Ankara.
- Edip, K. (1991). *Urfa Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gemalmaz, E. (1995). *Erzurum İli Ağızları*, TDK Yayınları, C.III, Ankara.
- Gülyüz, H. (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Günay, T. (2003). *Rize İli Ağızları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gürkan, T. (1988). “Çocuğun Dil Gelişim ve Eğitiminde Ailenin Rolü”, *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı*, 1-3 Ekim 1986, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s.27-41.
- İlhan, N. (2005). “Çocukların Dil Edinimi, Gelişimi ve Dile Katkıları”, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:13, Bıçkek, s.155-160.
- İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özbey, Ç. (2008). *Çocuk Eğitiminde Yapılan Hatalar*, İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Pars, V. B., Cırıtlı, H., Enç, M., Oğuzkan, T. (1970). *Eğitim Psikolojisi*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Sağır, M. (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları (İnceleme-Metin-Sözlük)*, TDK Yayınları, Ankara.
- San, S. Ö. (1990). *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağızları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Sarıca, N. (2007). “Çocuk Dilinde İyelik İlişkisi: Fransızca ve Türkçe Üzerine Bir Karşılaştırma”, *Türk Dili*, C.XCIII, S.664, Ankara, s.339-347.
- Sarıca, N. (2013). “Fransızca Öğrenirken Tekerlemeler ve Saymacalar”, *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/10 Fall, s.611-617.
- Sarıca, N. (2014). “Ana Dili Ediniminde Bireysel Eşleştirme (Idiosyncrasie) ve İkinci Dil Öğreniminde Dilden Dile Aktarım”, *International Journal of Language Academy*, Volume 2/4, Winter, s.554-563.
- TÜRKÇE SÖZLÜK* (2010). 11. Baskı, TDK Yayınları, Ankara.
- TÜRKİYE'DE HALK AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜ* (2009). C.I-VI, Ankara: TDK Yayınları.
- Ülker, T., Yılmaz, N., Kazancı, Ş., Doğru, E. (2011). *Gümüşhane Halk Kültürü*, Gümüşhane Kültür-Sanat Kulübü, C.6, Gümüşhane.
- http://turkoloji.cu.edu.tr/derleme/soz_list.php

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Küçük, S. (2016). “Derleme Sözlüğü’nde Çocuk Diline Ait Adlandırmalar / Naming Related to Nursery Language in the Dictionary of Compilation”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, Volume 11/10 Spring 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9549>, p. 423-442.